

Nr. 28 din 21 februarie 2023

**Dnei Angelica Caraman,
Președintă a Comisiei Electorale Centrale
Membrilor Comisiei Electorale Centrale**

Stimată doamnă Președintă,

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Hotărârii Guvernului nr. 967 din 9 august 2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectelor de hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale (CEC).

În context, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează CEC cu solicitarea de a fi examinate constatările și recomandările Asociației vizavi de proiectul de hotărâre „Pentru aprobarea Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice”.

În calitate de comentariu general, Asociația Promo-LEX, prin prezenta, reiterează susținerea acțiunilor întreprinse de Comisia Electorală Centrală în direcția intensificării controlului și supravegherii finanțării partidelor politice. În același timp, recomandăm CEC să evalueze suplimentar dacă unele condiții puse pentru respectarea finanțării partidelor politice nu depășesc cadrul legal fiind împovărătoare pentru partidele politice, în special pentru cele mici, care pot fi astfel demotivate să desfășoare activități în baza principiului libere participări și să contribuie la conceperea, exprimarea și realizarea voinței lor politice. Cu atât mai mult, trebuie evaluate noile condiții în raport cu dreptul la libera asociere și libertatea de exprimare, astfel încât aceste limitări să fie rezonabile și să nu excedeze scopul stabilit de lege – de a asigura transparența finanțării partidelor politice.

Constatări și recomandări

1. **Privind conținutul pct. 2.** Redacțional, recomandăm excluderea cuvântului „acest”, care din logica expunerii normei se observă că este de prisos.
2. **Privind conținutul pct. 3.** Recomandăm ajustarea noțiunilor definite în funcție de formularea acestora în Legea nr. 294/2007 privind partidele politice și Codul electoral, după cum urmează:

alocații – surse financiare alocate de la bugetul de stat partidului politic în funcție de rezultatele acestuia în alegeri, în temeiul art. 27 din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice;

cotizație – plată efectuată regulat și periodic de membrii/membrele partidului politic, în conformitate cu regulile stabilite în statutul acestuia;

donatie – mijloace bănești, bunuri materiale/nemateriale, servicii transmise/prestate necondiționat și benevol, cu titlu gratuit ori în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială sau de piață, partidului politic și acceptate de acesta/aceasta;

finanțare indirectă – susținerea partidului politic cu bunuri materiale/nemateriale, servicii transmise/prestate benevol, cu titlu gratuit ori în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială sau de piață, de către o persoană fizică sau juridică;

Suplimentar, cu privire la noțiunile de la pct.3

- Privind noțiunea „alocație”. În textul regulamentului pe alocuri este utilizată sintagma „alocație de la bugetul de stat” (pct. 4, 9, de exemplu), iar pe alocuri „alocație” (pct. 61, 62, de exemplu). Recomandăm clarificarea noțiunii/sintagmei utilizate, atât pentru uniformizare cât și pentru evitarea pleonasmelor, or sintagma „alocație de la bugetul de stat” pornind de la definiție este un pleonasm. De asemenea, redacțional atragem atenția că în varianta proiectului este necesar de corelat singularul „alocație” cu pluralul „resurse financiare” din definiție.

- Privind noțiunea „donație”, în partea în care este menționată condiția acceptării de către partidul politic a donației. În special, nu este clar dacă această condiție trebuie respectată de fiecare dată, înainte ca să fie considerată drept donație, dar și nu este clar cum se confirmă acceptarea donației. Evidențiem că Legea privind partidele politice nu prevede condiția acceptării donației, ci doar luarea la evidență în modul stabilit/ reflectarea acestora în contabilitatea partidului politic. Corespunzător, considerăm că Regulamentul CEC nu poate să excedeze prevederile legii. Totodată, potrivit Legii, donațiile pot fi colectate în cadrul manifestărilor de agrement, culturale, sportive sau altor manifestări de masă organizate de partid (art. 25) - corespunzător nu este clar dacă acceptul colectorilor este asimilat acceptului partidului politic. La fel, donațiile efectuate prin operațiuni bancare (art. 26 alin. (2)) nu necesită acceptul expres al partidului politic.

- Privind noțiunea de „finanțare ilegală”, în partea în care include acțiunea de falsificare a rapoartelor privind finanțarea partidelor politice. Atragem atenția că atât Legea privind partidele politice (art. 31²) cât și Codul Contravențional și Codul penal califică această acțiune drept încălcarea legislației privind gestiunea financiară a partidelor politice.

Astfel, Codul contravențional încadrează această din urmă acțiune în componența de contravenție prevăzută la art. 48¹ alin. (2) și nu în componențele de contravenții de finanțare ilegală a partidelor politice prevăzute la art. 48³. În mod similar, Codul penal încadrează acțiunea de falsificare a rapoartelor privind finanțarea partidelor politice în componența de infracțiune prevăzută la art. 181² alin. (1) și nu în componența de infracțiune prevăzută la art. 181³ (Finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum).

Considerăm că terminologia și sensul dat de lege unor noțiuni trebuie să urmeze și în regulamentul CEC, deoarece acesta urmează a fi un act subordonat legii. În plus, această noțiune nu este utilizată în textul regulamentului, astfel nefiind argumentată necesitatea existenței acesteia.

- Privind noțiunea „finanțarea publică directă”, considerăm că termenul respectiv este inutil din moment ce există deja termenul de *alocații* de la bugetul de stat și care acoperă, reieșind din prevederile Regulamentului, totalmente așa-numita *finanțare directă*. Prin urmare, pentru a evita complicarea procesului recomandăm excluderea acestuia. În plus, acesta este utilizat doar o singură dată în contextul prevederii pct. 163. În opinia Promo-LEX, prevederea respectivă poate fi expusă însă și fără utilizarea noțiunii respective.

- Privind noțiunea „finanțare publică indirectă”, atragem atenția că exceptând scutirea de impozit a veniturilor legale ale partidelor politice, în afara perioadelor electorale acestea nu beneficiază de alt suport din partea statului – toate aspectele menționate fiind valabile pentru perioadele electorale. În context, chiar dacă există noțiunea și definiția la pct.3, în textul Regulamentului ea nu este mai mult dezvoltată. Prin urmare, pentru simplificarea actului normativ și al procesului, recomandăm excluderea acestei definiții. În plus, redacțional, de uniformizat formularea articulată a noțiunilor „*finanțarea publică directă - finanțare publică indirectă*”.

- Privind noțiunea de „finanțare simulată de către terți/terțe”. În această noțiune, nu este clar în ce constă simularea finanțării, dar și condițiile în care este acordat sau nu statutul de donator/donatoare. Considerăm că statutul de donator/ donatoare intervine în momentul efectuării donației, dar omisiunea (intenționată sau neintenționată) reflectării donației de către partidele politice – nu îi privează pe donatori de acest statut. Totodată, evidențiem că asemenea terminologie nu este utilizată în Legea privind partidele politice, decât ca interdicție de finanțare prin donație în numele unor terți (art. 26 alin. (6) lit. c)).

- Definiția noțiunii SSI „Control Financiar” nu ține cont de necesitatea publicării rapoartelor financiare în format prelucrabil. În acest sens, recomandăm completarea definiției după cuvântul „publicare” a textului „în format reutilizabil”.

- Nu este certă necesitatea definirii noțiunii „susținere nepatrimonială”, în condițiile în care în textul Regulamentului nu este reglementat acest proces. De asemenea, nu este evident care este deosebirea între „susținerea nematerială” și cea „nepatrimonială”?

- Privind noțiunile „resurse financiare ale statului/fonduri de stat” și „resurse materiale ale statului” menționăm că noțiunile nu sunt utilizate în cadrul Regulamentului. Prin urmare, considerăm oportună excluderea acestora. În plus, menționăm că legislația în vigoare conține deja un termen definit pentru resursele statului - resurse administrative.

- Cuvântul “subvenție” la orice formă gramaticală de la pct. 60, 93 urmează a fi substituit cu cuvântul „alocație”;

3. **Privind conținutul pct. 5.** Luând în considerare că aceasta nu prevede în mod clar care venituri ale partidelor politice sau în ce condiții acestea se scutesc de impozite sau nu, considerăm că în forma actuală această normă nu prezintă valoare juridică. Prin urmare, recomandăm fie modificarea normei cu reglementarea explicită a veniturilor care se impozitează, fie excluderea acesteia.

4. **Privind conținutul pct. 6.**

- În primul rând, recomandăm înlocuirea sintagmei “instituțiile bancare licențiate” cu “băncile licențiate”, astfel cum este prevăzut în Legea nr. 294/2007 privind partidele politice.

- În al doilea rând, prevederile de la acest punct din Regulament stabilește că „Băncile licențiate în Republica Moldova trebuie să dezvolte sisteme informaționale care să permită realizarea obligațiilor stabilite de lege, deschiderea și deservirea conturilor curente pentru partide politice și conturi speciale de campanie pentru grupurile de inițiativă și concurenții electorali.” Considerăm că acest punct urmează a fi revizuit. Considerăm că obligația privind dezvoltarea sistemelor informaționale nu poate fi impusă într-un Regulament subordonat Legii privind partidele politice, în condițiile în care Legea nu prevede asemenea obligație. Modul de implementare a obligației de deschidere și deservire a conturilor pentru partidele politice ar putea varia de la o bancă comercială la alta, cu sau fără dezvoltarea sistemelor informaționale. Cu siguranță acest aspect urmează a fi consultat inițial cu Banca Națională și Băncile Comerciale din Moldova.

5. **Privind conținutul pct. 9.** Cu privire la efectuarea plăților exclusiv prin transfer bancar, considerăm necesară consultarea aspectului respectiv cu partidele politice. Sunt posibile situații în care plata prin transfer bancar nu poate fi efectuată (de exemplu, cum ar fi pentru agitatori – persoane fizice, sau prestatori de anumite servicii care nu dispun de cont bancar). Ca alternativă, recomandăm examinarea posibilității ridicării banilor de la bancă de către astfel de prestatori, cu condiția prezentării și completării documentelor primare necesare pentru astfel de operațiuni.

6. **Privind conținutul pct. 10.** Considerăm că este necesară o ajustare a prevederilor Regulamentului la cele ale Legii privind partidele politicii care la art. 21 prevede și procedura de autorizare de către Ministrul Justiției a reluării activității partidului. În acest sens, recomandăm următoarea redacție a punctului: „Pe perioada limitării activității partidului politic, efectuarea plăților va fi posibilă doar după înlăturarea necorespunderilor pentru care activitatea partidului a fost limitată și autorizarea reluării activității partidului în corespundere cu prevederile legale. Excepție de la prevederile menționate constituie obligațiunile existente ale partidului: decontări cu contractanții, decontări aferente îndeplinirii contractelor individuale de muncă, decontări pentru repararea prejudiciilor cauzate prin acțiunile partidului politic, decontări pentru plata impozitelor, taxelor și amenzilor.”

7. **Privind conținutul pct. 12.**

- Suntem de părere că acest punct nu corespunde criteriilor de claritate și precizie a normei. Astfel, nu este clar în conformitate cu care acte se efectuează achitățile în numerar. În plus, această prevedere pare să contrazică norma de la pct. 9 care stabilește că plățile partidelor politice se efectuează exclusiv prin transfer bancar

- Considerăm că prevederea nu este suficient de explicită cu privire la „actele” în baza cărora urmează a fi efectuate achitățile în numerar. Recomandăm completarea pct. 12 cu precizări referitor la „actele” menționate în textul prevederii.

8. **Privind conținutul pct. 13.** Privind calitatea de trezorier, atragem atenția că majoritatea trezorerilor responsabili de finanțele partidelor sunt implicați și în perioada electorală. În acest sens, amintim că art. 55 din Codul electoral, la alin. (3) stabilește că „pentru a fi confirmată de către organul electoral în

calitate de trezorier, persoana desemnată trebuie să aibă studii economice sau contabile specializate și să nu dețină funcții de demnitate publică”. Respectiv, recomandăm completarea prevederii cu următorul text: „Trezorierul/trezoriera desemnată trebuie să aibă studii economice sau contabile specializate și să nu dețină funcții de demnitate publică”.

9. **Privind conținutul pct. 15.** Considerăm că existența acestei norme este lipsită de necesitate într-un regulament care ar trebui să detalieze, în special, conduita partidelor politice privind finanțarea acestora, dar fără să excedeze normele prevăzute în lege. În acest sens, dreptul de emitere a instrucțiunilor și ghidurilor de către CEC este prevăzut de Legea privind partidele politice (art. 30 alin. (3)), fiind impropriu reglementarea acestui drept în Regulament care urmează a fi aprobat de CEC.
10. **Privind conținutul pct. 18.** La acest punct se face trimitere la prevederile pct. 14 care este o altă normă de trimitere. Evidențiem că potrivit art. 55 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, nu se admite trimiterea la o altă normă de trimitere.
11. **Privind conținutul pct. 19.**
  - Considerăm că în acest punct unde se vorbește despre „*Registrelle menționate* în prezentul Regulament ...” trebuie să fie enunțate explicit categoriile sau lista de registre reglementate de prevederile Regulamentului.
  - Punctul respectiv din Regulament, de asemenea, stabilește modalitatea/formatul doar „hârtie” a registrelor: „Registrelle (...), înainte de utilizare vor fi cusute, filele lor numerotate, șampilate și semnate de către persoanele responsabile”. Menționăm că Legea privind partidele politice nu explică formatul registrelor. Recomandăm să fie luată în considerație de cadrul normativ și digitalizarea registrelor.
12. **Privind conținutul pct. 21.** Prevederile Regulamentului fixează că „Mărimea cotizațiilor de membru/membră, precum și modul de achitare a acestora, se stabilește de partidul politic în statutul său sau alt document aprobat de organul de conducere, *nu poate depăși limitele stabilite de lege* și se aduce la cunoștința Comisiei Electorale Centrale”. Atragem atenția că Legea partidelor politice la art. 25¹ nu prevede anumite limite pentru mărimea cotizațiilor. Limitele sunt stabilite pentru „Veniturile anuale ale unui partid politic provenite din cotizații de membru și donații nu pot depăși echivalentul a 0,1% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul respectiv”. Recomandăm specificarea în Regulament că „*veniturile anuale provenite din cotizații și donații nu pot depăși limitele stabilite de lege*”.
13. **Privind conținutul pct. 22.** Atragem atenția la partea care stabilește obligația respectării principiului echității la stabilirea mărimii cotizației, condiție care nu este stabilită de Legea privind partidele politice. Considerăm că această obligație nu este una explicită, fiind pasibilă de interpretare cazuistică. În plus, odată ce pct. 21 și primul enunț al pct. 22 reglementează modul de stabilire a cotizației și acordă dreptul partidelor politice să stabilească mărimea cotizațiilor, considerăm că obligația menționată limitează în mod nejustificat dreptul acordat conform Legii.
14. **Privind conținutul pct. 24.** Este necesar ca prevederile ce țin de structura partidelor să fie ajustate la legislația în domeniu. Deoarece Legea privind partidele politice nu utilizează așa noțiuni ca „organizații raionale sau republicane” recomandăm următoarea redacție a literei b) „în numerar la sediul organizațiilor primare, teritoriale sau centrale ale partidelor politice.
15. **Privind conținutul pct. 25.** La pct. 25 se face referință la persoana responsabilă de încasarea cotizațiilor și ținerea Registrului cotizațiilor. Totuși, pentru o mai multă claritate privind obligativitatea completării unui astfel de registru, recomandăm ca punctul 25 să înceapă cu următoarea propoziție: „Evidența membrilor/membrelor de partid care au achitat cotizația este efectuată prin completarea Registrului cotizațiilor, conform modelului din Anexa nr. 1”.
16. **Privind conținutul pct. 26 și pct. 29.** Nu este clar în ce mod vor colecta instituțiile financiare care încasează și efectuează viramentele cotizațiilor toate informațiile prevăzute la pct. 26, în special cum vor identifica calitatea de membru/ membră de partid.

17. **Privind conținutul pct. 27.** Dat fiind faptul că pentru donațiile în numerar este prevăzută înregistrarea acestora prin intermediul mașinii de casă și control (pct. 38), în scopul unei abordări similare și pentru cotizațiile colectate în numerar, recomandăm următoarea redacție a prevederii: „În cazul încasării sumelor cotizațiilor de membru/membră în numerar, acestea se vor înregistra obligatoriu prin intermediul mașinii de casă și control, destinate pentru înregistrarea operațiunilor de casă (în numerar). Concomitent, persoana responsabilă de încasarea cotizațiilor va elibera bonul de încasare și va înregistra imediat operațiunea de încasare în Registrul cotizațiilor de membru/membră.”

18. **Privind conținutul pct. 30.** Prevederile din acest punct menționează despre totalizarea informațiilor privind cotizațiile colectate de persoanele responsabile, nefiind însă luate în calcul cotizațiile achitate prin transfer bancar. În plus, luând în calcul dificultățile identificate pe parcursul monitorizării finanțelor partidelor politice când numele/prenumele cotizanților erau introduse în ordine diferită, recomandăm următoarea redacție a textului: „Informațiile privind cotizațiile de membru/membră, înregistrate în registrele corespunzătoare sunt totalizate semestrial și anual de către trezorer/trezorieră în baza copiilor transmise de către organizațiile primare și teritoriale autentificate prin semnătura persoanei responsabile, precum și în baza informației recepționate de la instituțiile financiare care au încasat cotizațiile achitate în contul bancar. Totalizarea va fi efectuată în Registrul cotizațiilor generalizator, conform modelului din Anexa nr. 1.1, ținându-se obligatoriu cont de formatul solicitat al informației (nume/prenume și nu prenume/nume)”.

Anexa nr. 1.1

Registrul cotizațiilor de membru/membră de partid în perioada _____

Nr. d/o	Numele, prenumele membrului/membrei	Numărul de identificare de stat (IDNP)	Ziua, luna și anul nașterii	Domiciliul/reședința	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/genul de activitate)	Sursa de venit	Data	Suma (lei)	
									În numerar	Prin transfer

19. **Privind conținutul pct. 31. Recomandăm excluderea sintagmei** “care depășesc limitele stabilite de lege”, deoarece Legea partidelor politice la art. 25¹ nu prevede anumite limite pentru cotizații. Limitele sunt stabilite pentru „Veniturile anuale ale unui partid politic provenite din cotizații de membru și donații nu pot depăși echivalentul a 0,1% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul respectiv”.

20. **Privind conținutul pct. 33.** Propunem excluderea din prima propoziției a textului „În conformitate cu art. 26 alin. (4) din Legea nr.294/2007 privind partidele politice”, respectiv punctul să înceapă cu „Donațiile făcute de o persoană fizică unui sau mai multor partide politice...”. De asemenea, textul de la a doua „-”: „cetățenilor/cetățenelor Republicii Moldova” propunem să fie substituit cu „donatorilor/donatoarelor”.

21. **Privind conținutul pct. 35.** În redacția propusă a prevederii (prima propoziție) nu este clar dacă:

- cetățenii cu venituri obținute în afara țării pot efectua doar donații în valută străină sau și în lei moldovenești;
- cetățenii cu venituri obținute în străinătate pot efectua doar donații prin intermediul conturilor bancare deschise la băncile din străinătate sau și prin intermediul conturilor bancare deschise la băncile din Republica Moldova;

Prin urmare, considerăm necesară expunerea prevederii într-o redacție care ar explica acest aspecte.

În plus nu este clar de ce ar fi nevoie de convertire în valută națională a donațiilor dacă Legea privind partidele politice (art. 25. Alin. (4)) permite deținerea conturilor partidului și în valută străină.

22. **Privind conținutul pct. 37.** În prima parte a prevederii se accentuează donațiile prin operațiuni bancare. După care în partea a doua a prevederii se menționează necesitatea includerii acestora în Registrul donațiilor de la persoane fizice, fără a se menționa donațiile în numerar, precum și faptul că

urmează a fi completate registre ale donațiilor diferite – pentru donatorii care au avut venituri obținute în țară și, respectiv, pentru donatorii cu venituri obținute în străinătate. Prin urmare, pentru a evita interpretarea diferită a prevederii, recomandăm expunerea acestor teze în două puncte diferite în următoarea redacție:

„37. *Donațiile în bani efectuate de către persoanele fizice prin operațiuni bancare vor fi confirmate prin documente bancare care vor conține datele de identificare ale donatorului/donatoarei.*

38. *Partidul politic va include datele privind toți donatorii care au efectuat donații din venituri obținute în Republica Moldova în Registrul donațiilor de la persoane fizice cu venituri din țară, conform modelului prevăzut în Anexa nr. 2. Datele privind toți donatorii care au efectuat donații din venituri obținute în străinătate vor fi incluse de partid în Registrul donațiilor de la persoane fizice cu venituri din străinătate, conform modelului prevăzut în Anexa nr. 2.1. La completarea ambelor registre se va ține obligatoriu cont de formatul solicitat al informației (nume/prenume și nu prenume/nume).”*

Anexa nr. 2

Registrul donațiilor de la persoane fizice cu venituri din țară

Nr. d/o	Numele, prenume donatorului / donatoarei	Numărul de identificare de stat (IDNP)	Ziua, luna și anul nașterii	Domiciliul / reședința	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/ genul de activitate)	Sursele de venit	Data	Suma (lei)			
									Persoane fizice, membri/membre de partid		Alte persoane fizice	
									În numerar	Prin transfer	În numerar	Prin transfer

Anexa nr. 2.1.

Registrul donațiilor de la persoane fizice cu venituri din străinătate

Nr. d/o	Numele, prenume donatorului / donatoarei	Numărul de identificare de stat (IDNP)	Ziua, luna și anul nașterii	Domiciliul / reședința	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/ genul de activitate)	Sursele de venit	Data	Suma (lei)			
									Persoane fizice, membri/membre de partid		Alte persoane fizice	
									În numerar	Prin transfer	În numerar	Prin transfer

23. **Privind conținutul pct. 38.** Recomandăm examinarea suplimentară a normei prin prisma donațiilor colectate în cadrul manifestărilor de agrement, culturale, sportive sau altor manifestări de masă organizate de partid prevăzute la art. 25 din Legea partidelor politice. Astfel, ar fi complicat asigurarea ca în cadrul acestor manifestări să existe mașina de casă și de control, să fie semnată Declarația privind donația în numerar și acceptarea mijloacelor financiare, atât de donator cât și de trezorer(ă), și să fie imediat inclusă în Registrul donațiilor de la persoanele fizice cu datele cerute pentru Registru. Admitem că acest proces ar putea fi prea împovărător pentru partidele politice.

24. **Privind conținutul pct. 42.** Nu este clar de ce verificarea donațiilor va fi efectuată doar începând cu 3 salarii medii pe economie, inclusiv luând în considerație că plafoanele limită a donațiilor sunt diferite pentru persoanele fizice și juridice (plafonul limită a donațiilor pentru persoanele fizice este de 6 salarii medii pe economie iar a celor juridice- 12).

De asemenea, în condițiile în care partidele nu au instrumente de a verifica respectarea legislației fiscale de donatori în timp real, nu este clar cum vor reuși partidele să verifice datele donatorilor pentru a nu fi trase la răspundere. Totodată, considerăm că este necesară și responsabilizarea donatorilor.

Cu referire la partea în care se prevede răspunderea contravențională a partidului politic. Întrucât primul enunț pare să se refere la responsabilitatea donatorului de a respecta prevederile legislației, inclusiv în raport cu obligațiile fiscale ce îi revin, este lipsită de cauzalitate atragerea la răspundere contravențională a partidului politic. Recomandăm ca aceste aspecte să fie reglementate mai explicit.

Totodată, reamintim că în situația donatorilor din afara țării, aceștia neavând venituri în țară, s-ar putea să fie verificate donațiile acestora și respective anulate, iar partidele sancționate pentru că nu pot face dovada că donațiile lor reprezintă 30% din veniturile lor.

25. Privind conținutul pct. 43.

- Pentru a explica mai detaliat modul de includere a donațiilor descrise la acest punct în limitele legale, propunem completarea textului cu următoarele prevederi de clarificare: „În acest fel, la cumularea donațiilor sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială, cu donațiile în bani și cotizațiile achitate (în cazul membrilor de partid), valoarea totală a contribuțiilor financiare și non financiare pe parcursul unui an nu trebuie să depășească valoarea a 6 salarii medii pe economie în cazul persoanelor fizice și, respectiv, 12 salarii medii pe economie, în cazul persoanelor juridice”.

- În plus recomandăm completarea pct. 43 cu următorul text: „Donațiile materiale se verifică de către Comisie sub aspectul evaluării corecte a acestora și a declarării surselor de venit sau obligațiilor fiscale ce decurg din acesta. În cazul existenței dubiilor privind evaluarea și respectarea legislației fiscale de către partidul politic, Comisia va înainta propuneri pentru atragerea răspunderii contravenționale a acestuia”. Evidențiem că această verificare este deosebit de importantă în condițiile în care unele partide beneficiază în mod exclusiv de donații materiale.

26. Privind conținutul pct. 44. Recomandăm mai curând elaborarea unei instrucțiuni a CEC în baza Legii 989, astfel încât să fie oferit un cadrul uniform a modului de evaluare a donațiilor materiale, pentru a evita interpretările diferite ale partidelor politice.

27. Privind conținutul pct. 45. La acest punct este prevăzută completarea Anexei nr. 5. În scopul unei evidențe complete a donațiilor efectuate de membrii de partid, în Anexa menționată recomandăm includerea unei coloane noi în care să fie posibil a indica dacă donatorul-persoană fizică este sau nu membru de partid. În mod suplimentar, este necesar clarificarea subiecților care urmează să semneze declarația de estimare a valorii, or donatorul trebuie să cunoască cuantumul donației sale.

28. Privind conținutul pct. 46. Atragem atenția la prevederile cu referire la textul Anexei nr. 3, în partea acceptării primirii mijloacelor financiare de către trezorer(ă). Astfel, pe de o parte partidul poate desemna persoana responsabilă de încasarea donațiilor pentru fiecare organizație teritorială, iar pe de altă parte Modelul Anexei nr. 3 sugerează că donația trebuie să fie acceptată de trezorer(ă). În acest sens recomandăm completarea Anexei nr. 3 cu sintagma “persoana responsabilă de încasarea donațiilor”.

29. Privind conținutul pct. 47. Prevederile se referă strict la subiecții în privința cărora cadrul legal (art. 26, alin. (6) Lege privind partidele politice) stabilește restricții privind finanțarea partidelor politice. Cu toate acestea, la lit. i) este inclusă o prevedere care nu reglementează cazul unui subiect al finanțării. În acest context, recomandăm excluderea lit. i) de la pct. 47, cu includerea prevederii respective într-un punct nou, eventual, în următoarea redacție: „În cazul în care un partid politic primește cotizații sau donații cu încălcarea prevederilor legale, inclusiv în cazul primirii cotizațiilor sau donațiilor care depășesc plafoanele stabilite, acesta este obligat, în termen de 3 zile, să verse la bugetul de stat sumele primite cu încălcarea legii.”

30. Privind conținutul pct. 48.

- Considerăm că includerea noțiunii de „donație simulată” excedează cadrul legal. Menționăm că nici Codul electoral, dar nici Legea privind partidele politice nu conțin o astfel de noțiune și nu reglementează subiecții care urmează a fi incluși în această categorie. Prin urmare, recomandăm excluderea din cuprinsul regulamentului a noțiunii de finanțare simulată, cât și interzicerea acesteia la pct. 48.

- La același punct, atragem atenția că se face referință la interzicerea donațiilor specificate la pct. 46 – care însă conține prevederi privind desemnarea persoanei responsabile de completarea Registrului donațiilor. De asemenea, nu este clar din ce cauză autoritatea electorală interzice donațiile efectuate în condițiile alin. (4) și (4¹) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice. În acest sens, recomandăm

redactarea prevederilor menționate, și eventual, efectuarea referinței la pct. actual 47 din proiectul regulamentului, art. 26, alin. (6) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice.

31. **Privind conținutul pct. 49.** Considerăm că în redacția actuală propusă în proiect, prevederea excedează atribuțiile CEC stabilite de cadrul legal. Menționăm că în Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, partidul politic este în drept să desfășoare activitate editorială, activitate legată nemijlocit de administrarea proprietății sale, precum și alte activități ce aduc venituri pentru nevoile partidului, dacă aceste activități nu sunt interzise prin lege și sunt prevăzute în mod expres în statutul partidului politic. Redacția din proiectul regulamentului cu referire la activitățile economice, pune accentul însă la litera c) pe prevederile din statutul partidului, fără a se ține cont de permisiunea cadrului legal. Prin urmare, recomandăm expunerea acesteia în următoarea redacție:

49. Partidul politic este în drept să desfășoare activitate editorială, activitate legată nemijlocit de administrarea proprietății sale, precum și alte activități ce aduc venituri pentru nevoile partidului, dacă aceste activități nu sunt interzise prin lege și sunt prevăzute în mod expres în statutul partidului politic. Veniturile obținute în rezultatul activităților menționate obligatoriu se indică în rapoartele privind gestiunea financiară a partidului politic.

32. **Privind conținutul pct. 51.** Se face referință la destinațiile prevăzute la pct. 85, care însă nu prevede careva destinații de utilizare a surselor private. Acestea sunt prevăzute probabil la actualul pct. 89. Prin urmare, recomandăm revizuirea prevederii.

33. **Privind conținutul pct. 53.** Punctul necesită a fi completat, conform art. 9 alin. (2) din Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate. Corespunzător, recomandăm includerea după cuvintele "trebuie să conțină" a sintagmei „genericul „Publicitate politică”.

34. **Privind conținutul pct. 54.** Recomandăm includerea la sfârșitul primei propoziții a prevederii „și potrivit Compartimentului III din Anexa nr. 8”. Considerăm că în cazul impunerii obligației de descifrare a tuturor cheltuielilor atribuite la „Alte cheltuieli” atât în Compartimentul I al raportului, cât și în raportul III al acestuia, persistă riscul extinderii raportului pe multe pagini. Ca alternativă, recomandăm impunerea obligației de descifrare a cheltuielilor atribuite la „Alte cheltuieli” doar în Compartimentul III, iar în Compartimentul I de indicat doar totalul acestora, fără descifrarea detaliată a cheltuielilor respective (mai ales că nu este oferită o clasificare prestabilită a acestora).

35. **Privind conținutul pct. 55.** Pentru asigurarea clarității prevederii respective și evitarea confuziilor, recomandăm ca în Anexa nr. 8, la sub compartimentul „Cheltuieli în campania electorală” să fie incluse două rubrici distincte, după cum urmează:

22	Cheltuieli în campania electorală (sursele financiare transferate în contul "Destinat grupului de inițiativă"/"Fond electoral", total
	din surse private
	din alocații de la bugetul de stat

În rezultat, recomandăm următoarea redacție a prevederii menționate:

55. În subcompartimentul "Cheltuieli în campania electorală", rubrica "din surse private", partidul politic va reflecta mijloacele financiare din surse private (cotizații, donații, etc.) care au fost virate în contul cu destinație specială al competitorului electoral.

36. **Privind conținutul pct. 56. Norma necesită a fi redactată, deoarece nu dispune de claritatea necesară normei.** În acest sens, prin sintagma „cheltuieli operate” se înțelege că acțiunea de efectuare a cheltuielilor a fost consumată, însă prin verbul „se vor realiza” s-ar înțelege că acestea încă nu au fost consumate.

Totodată nu este clar cum se aplică prevederea de la pct. 56 donațiilor materiale.

37. **Privind conținutul pct. 59.** Suplimentar, în condițiile în care Codul electoral în vigoare reglementează și alegerile regionale, este necesar de a „motiva” partidele să se implice și în aceste alegeri?

38. **Privind conținutul pct. 60.** Redacția actuală a pct. 60-68 în opinia noastră este destul de complicat expusă. În opinia Promo-LEX, formula de calcul trebuie expusă astfel, încât subiecții interesați să poată ușor stabili atât formula aplicată de autoritatea electorală, cât și datele utilizate în formula menționată. Ca alternativă la varianta actuală a prevederilor în proiect, recomandăm următoarea redacție a prevederilor menționate, care urmează a fi expuse în patru puncte:

60. Drept bază de calcul pentru stabilirea cuantumului alocațiilor anuale de la bugetul de stat pentru fiecare partid politic, prevăzute la pct. 59 lit. a)-c), va fi cuantumul alocațiilor calculat pentru fiecare vot valabil exprimat, prin aplicarea următoarei formule de calcul:

pct. 59 lit. a)	Alocații anuale AP partid 1	=	0.30	x	Alocații anuale totale	/	(V _{VE} AP - V _{VE} AP CI)	x	V _{VE} AP partid 1
pct. 59 lit. b)	Alocații anuale ALG partid 1	=	0.30	x	Alocații anuale totale	/	(V _{VE} ALG - V _{VE} ALG CI)	x	V _{VE} ALG partid 1
pct. 59 lit. c)	Alocații anuale APR partid 1	=	0.15	x	Alocații anuale totale	/	V _{VE} APR	x	V _{VE} APR partid 1

UNDE:

AP – alegeri parlamentare

ALG – alegeri locale generale

APR – alegeri prezidențiale

Partid 1 – partidul politic care a obținut performanțe în alegerile pentru care se calculează alocațiile anuale de la bugetul de stat.

0.3 și 0.15 – ponderea alocațiilor proportional cu performanțele obținute în baza pct. 59 lit. a)-c) (a câte 30% și 15%);

Alocații anuale totale – 0,1% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul respectiv, cu excepția veniturilor cu destinație specială.

V_{VE} – numărul de voturi valabil exprimate.

CI – candidat/candidată independent.

61. Voturile valabil exprimate pentru candidații independenți/candidatele independente în alegerile menționate la pct. 59 lit. a)-b) nu vor fi luate în calcul la calcularea cuantumului alocațiilor.

62. În cazul alegerilor locale generale, drept voturi valabil exprimate se califică voturile valabil exprimat pentru alegerea consilierilor raionali și municipali/consilierelor raionale și municipale acordate partidelor politice și blocurilor electorale care au participat la alegerile respective, pentru alegerea consilierilor/consilierelor orășenești, comunale/comunale și sătești acordate partidelor politice și blocurilor electorale care au participat la alegerile respective, pentru alegerea primarilor/primarelor în turul I de scrutin acordate candidaților desemnați/candidatele desemnate de partidele politice și blocurile electorale, conform informațiilor generalizatoare din procesele-verbale cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor, întocmite de organele electorale ierarhic inferioare.

63. În cazul alegerilor prezidențiale, la calcularea alocațiilor anuale vor fi luate în calcul voturile valabil exprimate pentru alegerea Președintelui/Președintei Republicii Moldova în turul I de scrutin.

64. Suma alocațiilor lunare de la bugetul de stat în baza pct. 59 lit. a)-c) pentru fiecare partid politic se va stabili prin împărțirea la 12 luni a alocațiilor anuale ale acestuia, calculate în baza formulelor stabilite la pct. 60.

39. **Privind conținutul pct. 67.** Atragem atenția asupra necesității unei rectificări redacționale. Chiar dacă prevederile reglementează cazul alegerilor prezidențiale, la final se face referință la un act adoptat de Comisie în vederea totalizării rezultatelor alegerilor parlamentare. Recomandăm înlocuirea cuvântului „parlamentare” cu „pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova”.

40. **Privind conținutul pct. 69.** Iarăși, pentru a induce mai multă claritate privind destinația alocațiilor, după sintagma „cuantumului alocațiilor” recomandăm includerea textului „anuale de la bugetul de stat pentru fiecare partid politic”. Concomitent, la sfârșitul prevederii, recomandăm completarea acesteia cu următorul text „prin aplicarea următoarei formule de calcul”:

pct. 59 lit. d)	Alocații anuale femei AP partid 1	=	0.075	x	Alocații anuale totale	/	T _{femei alese AP}	x	Nr. femei alese AP partid 1
pct. 59 lit. e)	Alocații anuale femei ALG partid 1	=	0.075	x	Alocații anuale totale	/	T _{femei alese ALG}	x	Nr. femei alese ALG partid 1

UNDE:

AP – alegeri parlamentare

ALG – alegeri locale generale

Partid 1 – partidul politic care a obținut performanțe prin alegerea femeilor desemnate în alegeri.

0,075 – ponderea alocațiilor proportional cu performanțele obținute în baza pct. 59 lit. d)-e) (a câte 7,5%);

Alocații anuale totale – 0,1% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul respectiv, cu excepția veniturilor cu destinație specială.

T_{femei alese} – total femei alese în cadrul alegerilor pentru care se calculează alocațiile.

Nr. femei alese – numărul de femei alese din cele desemnate de partidul politic pentru care se calculează alocația.

41. **Privind conținutul pct. 70.**

- Reieșind din logica expunerii de mai sus (pct. 69) cu indicarea formulelor de calcul propunem ca prevederile pct.70 până la textul „conform hotărârilor organelor electorale” să se axeze pe calculul femeilor efectiv alese și acesta să fie formulat în următoarea redacție: „Numărul total de femei va fi calculat în baza numărului de femei alese efectiv pentru fiecare scrutin prevăzut la pct. 59 lit. d)-e), numărul ajustat”.

- Din prevederile punctului ar reieși că la calcularea celor „7,5% - partidelor politice proporțional cu femeile alese efectiv în cadrul alegerilor locale” prevăzute de norma legală nu este luat în considerație numărul de femei alese în funcția de primar. Dacă interpretarea noastră este veridică, atunci considerăm că este necesar de revizuit punctul pentru a lua obligatoriu în considerație și ponderea femeilor în funcția de primar. Or, anume sistemul majoritar nu „este prietenos” reprezentării femeilor și mecanismele de „motivare” trebuie de aplicat prioritar pentru acest tip de scrutin. Aceeași remarcă este valabilă și pentru pct. 73, dar deja cu referință la implicarea tinerilor.

- De asemenea, nu este clar de ce urmează a ține cont și de „hotărârile organelor electorale cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor parlamentare și locale” în condițiile în care e vorba de „numărul total de femei alese efectiv”, care urmează a fi identificat în baza celorlalte documente specificate în punctul 70 al Regulamentului: „hotărârilor Curții Constituționale privind validarea mandatelor de deputat/deputată în Parlamentul Republicii Moldova, hotărârilor privind atribuirea mandatelor de consilier/consilieră”. Recomandăm excluderea sintagmei „hotărârilor organelor electorale cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor parlamentare și locale.”.

42. **Privind conținutul pct. 71.** Iarăși, în contextul modificărilor propuse la pct. 69 recomandăm următoarea redacție a pct. 71 „Suma alocațiilor lunare de la bugetul de stat în baza pct. 59 lit. d)-e) pentru fiecare partid politic se va stabili prin împărțirea la 12 luni a alocațiilor anuale ale acestuia, calculate în baza formulelor stabilite la pct. 69.”

43. **Privind conținutul pct. 72.** După sintagma „cuanțumului alocațiilor” recomandăm includerea sintagmei „anuale de la bugetul de stat pentru fiecare partid politic”. Concomitent, la sfârșitul prevederii, recomandăm completarea acesteia cu următorul text: „prin aplicarea următoarei formule de calcul:

pct. 59 lit. f)	Alocații anuale tineri AP partid 1 = 0.05 x Alocații anuale totale / T _{tineri aleși AP} x Nr. tineri aleși AP partid 1
pct. 59 lit. g)	Alocații anuale tineri ALG partid 1 = 0.05 x Alocații anuale totale / T _{tineri aleși ALG} x Nr. tineri aleși ALG partid 1

UNDE:

AP – alegeri parlamentare

ALG – alegeri locale generale

Partid 1 – partidul politic care a obținut performanțe prin alegerea tinerilor desemnați în alegeri.

0,05 – ponderea alocațiilor proportional cu performanțele obținute în baza pct. 59 lit. f)-g) (a câte 5%);

Alocații anuale totale – 0,1% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul respectiv, cu excepția veniturilor cu destinație specială.

T_{tineri aleși} – total tineri aleși în cadrul alegerilor pentru care se calculează alocațiile.

Nr. tineri aleși – numărul de tineri aleși din cei desemnați de partidul politic pentru care se calculează alocația.

44. **Privind conținutul pct. 73-74.** În conformitate cu cele modificate la pct. 72, recomandăm substituirea în cadrul pct. 73 a textului până la sintagma „conform hotărârilor organelor electorale...” cu următorul conținut: „Numărul total de tineri va fi calculat în baza numărului de tineri aleși efectiv pentru fiecare scrutin prevăzut la pct. 59 lit. f)-g), numărul ajustat...”. În același context, recomandăm următoarea redacție a pct. 74 „Suma alocațiilor lunare de la bugetul de stat în baza pct. 59 lit. f)-g) pentru fiecare partid politic se va stabili prin împărțirea la 12 luni a alocațiilor anuale ale acestuia, calculate în baza formulelor stabilite la pct. 72.”

45. **Privind conținutul pct. 75.** Considerăm necesar de a utiliza noțiunile din Codul electoral pentru a desemna componentele blocurilor electorale. Recomandăm înlocuirea cuvintelor „membrii/membrele” cu „părțile constituante”.
46. **Privind conținutul pct. 78.** Considerăm că prevederea urmează a fi aplicată tuturor tipurilor de alocații, și nu doar alocațiilor oferite în condițiile pct. 72 (proporțional cu tinerii aleși în alegeri). Prin urmare, propunem următoarea redacție a prevederii: *„78. Mijloacele financiare transferate în baza pct. 76 vor fi utilizate exclusiv conform prevederilor din Secțiunea a 2-a a prezentului Capitol. Se interzice virarea mijloacelor financiare provenite din alocații de la bugetul de stat pe un alt cont bancar deținut de partid, cu excepția contului cu mențiunea ”Destinat grupului de inițiativă”/„Fond electoral” deschis de partid în perioada electorală.”*
47. **Privind conținutul pct. 80.** Dat fiind raportarea distinctă a cheltuielilor efectuate din alocațiile de la bugetul de stat, recomandăm următoarea redacție a prevederii: *„Veniturile provenite din alocațiile de la bugetul de stat, cât și cheltuielile efectuate de partide din sursele respective, vor fi reflectate distinct de celelalte venituri și cheltuieli în contabilitatea partidului politic și în rapoartele privind gestiunea financiară prezentate Comisiei.”*
48. **Privind conținutul pct. 81 și 82.** Pentru utilizarea uniformă a aceleiași noțiuni, recomandăm înlocuirea sintagmei „mijloacele financiare de la bugetul de stat” cu „alocațiile,” sau „alocațiile de la bugetul de stat”.
49. **Privind conținutul pct. 83.** Amintim că la art. 27, alin. (6) nu este prevăzută „suspendarea alocațiilor de la bugetul de stat”, ci „lipsirea de alocații de la bugetul de stat. Prin urmare, recomandăm excluderea sintagmei „sau suspendarea alocațiilor de la bugetul de stat” de la pct. 83, lit. d).
50. **Privind conținutul pct. 84.** Pentru a concretiza modalitatea exactă de repunere în drept a partidelor, după sintagma ”este repus în acest drept” recomandăm includerea sintagmei ”printr-o hotărâre a Comisiei Electorale Centrale”.
51. **Privind conținutul pct. 86.** Deoarece se pare că are același înțeles ca și norma prevăzută la pct. 77. Corespunzător, recomandăm excluderea pct. 86.
52. **Privind conținutul pct. 89.** În condițiile în care art. 28, alin. (1) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice permite utilizarea alocațiilor de la bugetul de stat și în alegeri, după sintagma „pot fi utilizate” recomandăm includerea sintagmei „inclusiv în susținerea grupurilor de inițiativă înregistrate de partidul politic sau a campaniilor electorale în condițiile stabilite de Codul electoral”.
53. **Privind conținutul pct. 90.** În scopul ajustării prevederii la redacția propusă la pct. 55, recomandăm următoarea redacție a textului: *„90. În subcompartimentul ”Cheltuieli în campania electorală”, rubrica ”din alocații de la bugetul de stat”, partidul politic va reflecta mijloacele financiare obținute din alocațiile de la bugetul de stat care au fost virate în contul cu destinație specială al competitorului electoral.”*
54. **Privind conținutul pct. 91.** Recomandăm examinarea oportunității, după exemplul limitării incluse la pct. 91, includerii limitărilor privind utilizarea alocațiilor de la bugetul de stat pentru destinațiile prevăzute la lit. o) cheltuieli pentru executarea actelor judecătorești și/sau a altor acte ale instituțiilor statului și p) cheltuieli pentru consultanță juridică, achitarea onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților, în cazul în care cheltuielile au survenit ca urmare a încălcărilor deliberate a cadrului legal.
55. **Privind conținutul pct. 92.** La pct. 92, constatăm că va fi foarte dificilă evidența sumelor restante de la un an la altul care nu au fost cheltuite de partide pentru programele destinate femeilor și tinerilor. În plus, persistă riscul că partidul va acumula sume mari de bani pe care nu-i va putea utiliza conform necesităților, dat fiind neutilizarea acestora pentru programele pentru femei și tineri. Concomitent, atragem atenția că până în prezent, nu este clar ce fel de cheltuieli pot fi încadrate la aceste destinații.

Prin urmare, considerăm necesar ca autoritatea electorală să elaboreze o instrucțiune/ghid care să detalieze ce fel de activități pot fi calificate drept programe pentru femei și tineri, tipurile de cheltuieli ce pot fi efectuate în cadrul acestora etc. La acest aspect, menționăm că în cadrul interviurilor desfășurate cu reprezentanții partidelor politice, aceștia și-au manifestat nedumerirea și dificultățile întâmpinate cu aceste destinații de cheltuieli din moment ce toate evenimentele organizate de partide implică participarea femeilor și tinerilor.

56. **Privind conținutul pct. 97.** După sintagma „partidul politic prezintă”, recomandăm includerea sintagmei „în format electronic”. Concomitent, în scopul sporirii transparenței partidului privind angajații contractați, după sintagma „persoanelor angajate remunerate” recomandăm excluderea sintagmei „din alocații”, cu adăugarea următoarelor modificări la Anexa nr. 7:

Modificările recomandate la anexa nr. 7

Nr.	Denumirea indicatorului	Numărul de personal la începutul lunii	Angajați/angajate pe parcursul lunii de raportare	Încetarea raportului de muncă pe parcursul lunii de raportare	Numărul de personal la sfârșitul lunii
1	Efectivul salariaților/salariatelor, inclusiv acei/acele cu contract individual de muncă și contract civil, remunerați/remunerate de partid				
1.1	din alocațiile primite de la bugetul de stat, dintre care:				
	IT, design web și comunicare				
	Consultanță				
	Administrativ și resurse umane				
	Tehnic				
1.2	din surse proprii, dintre care:				
	IT, design web și comunicare				
	Consultanță				
	Administrativ și resurse umane				
	Tehnic				

57. **Privind conținutul pct. 101.** După sintagma „web oficială a Comisiei Electorale Centrale” recomandăm includerea sintagmei „în format reutilizat, conform principiilor datelor deschise”.

58. **Privind conținutul pct. 102.** Considerăm necesar de a completa sintagma „orice persoană identificată și care urmărește un scop jurnalistic” cu expresia „sau de cercetare științifică”. Chiar dacă „interesul științific” nu este reglementat de Lege, includerea acestuia în Regulament ar urma să acopere și această necesitate, care nu contravine obiectivelor fixate sau ce pot fi deduse din conținutul legii.

59. **Privind conținutul pct. 104.** Privind cerința ca auditorul/auditoarea să nu avut calitatea de membru/membră de partid în ultimii 5 ani, amintim că până moment nu este prevăzut un registru al membrilor de partid, informația ar putea fi verificată prin solicitări de acces la informații la toate partidele politice. Sunt riscuri ca datele privind calitatea de membru al unui partid să fie incomplete sau eronate. Considerăm necesar Prevederea unui mecanism de verificare a calității de membru al unui partid. O modalitate ar fi declarația pe propria răspundere.

60. **Privind conținutul pct. 105.**

- În opinia noastră, prevederile de la acest punct limitează nejustificat drepturile auditorilor. Legea privind partidele nu reglementează acest aspect. În același timp, Legea privind auditul situațiilor financiare stabilește la art. 21 alin. (3) lit. d) că cerința de independență a auditorului este încălcată în cazul efectuării auditului de către unul și același auditor *mai mult de 7 ani consecutivi la aceeași entitate auditată*. Auditorul care a efectuat auditul la o entitate în decurs de 7 ani consecutivi poate efectua auditul la aceeași entitate doar după expirarea a 2 ani de la ultimul audit. În acest fel, considerăm că interdicția ca același auditor/auditoare să efectueze auditul rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru două perioade consecutive (sau pe parcursul a șase ani) este excesivă sau chiar contrară prevederilor legale. În acest fel recomandăm următoarea redacție a propoziției: „Este interzis ca același

auditor/auditoare să efectueze auditul rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru mai mult de două perioade consecutive”.

- În ceea ce privește interdicția de auditare concomitentă a mai multor partide politice la fel considerăm limitatoare. În legislație nu am identificat exigențe de acest gen. Ca propunere ar fi de limitat la trei entități de exemplu efectuarea concomitentă a auditului.

61. **Privind conținutul pct. 106.** După sintagma „naționale în domeniu” recomandăm înlocuirea conjuncției „și” cu virgulă, iar după sintagma „audit naționale și internaționale”, recomandăm includerea sintagmei „și cu instrucțiunile Comisiei Electorale Centrale”.

62. **Privind conținutul pct. 108.** Prin corelarea cu prevederile pct. 119 care stabilește că activitatea de control se realizează, inclusiv, „cu suportul autorităților publice conform competențelor legale” considerăm că și în punctul 108 care reglementează atât supravegherea cât și controlul, la fel, trebuie de inclus acest aspect. Respectiv, recomandăm completarea textului după cuvintele „Aparatului Comisiei” cu sintagma „cu suportul autorităților publice conform competențelor legale”.

63. **Privind conținutul pct. 114.**

- Considerăm că în calitate de organ de supraveghere și control, CEC trebuie să-și asume responsabilitatea de a verifica legalitatea donațiilor și cotizațiilor efectuate de toți subiecții implicați, nu doar de cei prevăzuți la pct. 47, lit. c)-f) și h).

- Luând în considerare că partidele politice nu au acces la toate informațiile despre donatori/donatoare, decât în măsura prezentată de către aceștia prin declarații și din registrele publice de stat, responsabilitatea partidelor politice se limitează la înregistrarea corespunzătoare a donației și verificarea generală prin prisma corespunderii legii. Astfel, ar fi eronată punerea responsabilității juridice doar pe partidele politice, or interdicțiile vizate la pct. 47 se referă în special la persoanele care fac donația. Prin urmare, s-ar recomanda revizuirea prevederii de la pct. 114, în partea în care CEC verifică respectarea de către partidele politice a restricțiilor menționate.

- Pare neclară divizarea/enumerarea făcută în cadrul textului în condițiile în care toate literele se referă doar la cazul persoanelor juridice.

64. **Privind conținutul pct. 116.** Nu este clară logica utilizării calificativului „public,” pentru „pagina web”. Amintim că, de exemplu, potrivit Hotărârii de Guvern Nr. 188 din 03.04.2012 e vorba de „paginile oficiale” ale autorităților publice. Recomandăm substituirea cuvântului „public” cu „oficial”.

Totodată recomandăm înlocuirea textului “cu scopul identificării și documentării cazurilor de încălcare a cadrului normativ privind finanțarea activității partidelor politice” cu următorul text “*cu scopul documentării activității partidelor politice pentru stabilirea modului de finanțare a acestora*”. Propunerea respectivă este înaintată pentru ca să fie asigurată o formulare pozitivă a sarcinii respective, și nu prin prezumția încălcării cadrului normativ.

65. **Privind conținutul pct. 117.** În opinia Promo-LEX, metodologia aplicată în procesul de monitorizare a activității partidelor politice prin prisma respectării cadrului normativ privind finanțarea activității partidelor politice nu poate fi un act normativ strict de uz intern în cadrul autorității electorale. Pentru asigurarea încrederii subiecților implicați în procesul respectiv, considerăm că actul normativ menționat urmează a fi prezentat cel puțin subiecților implicați în procesul de monitorizare a finanțării activității partidelor politice cu care autoritatea electorală are semnat acorduri de colaborare. În acest sens, poate fi solicitată semnarea unor declarații de confidențialitate cu fiecare persoană care va avea acces la metodologia respectivă.

66. **Privind conținutul pct. 121.** Considerăm că în regulament urmează a fi expuse prevederi exacte și nu exemple. Prin urmare, recomandăm excluderea expresiei „spre exemplu”. Eventual putem include sintagma „dar nu se limitează la” după care se prezintă șirul.

67. **Privind conținutul pct. 123.** Referința la pct. 116 nu se încadrează lista aspectelor menționate la această prevedere (presupunem că se face referință la pct. 122 din proiect). Recomandăm revizuirea și corectarea acesteia.

68. **Privind conținutul pct. 124.** Atragem atenția la normă în partea în care prevede înaintarea acțiunii în instanța de judecată de autorizare a controlului financiar, deoarece nici Legea privind partidele politice nici Codul de procedura civilă și nici Codul administrativ nu prevede o astfel de autorizație sau procedura de judecare a unei asemenea acțiuni. Recomandăm excluderea acestui enunț până la reglementarea în lege a acestei proceduri în fața instanței judecătorești. În calitate de alternativă, recomandăm reglementarea în Codul contravențional a acțiunii de împiedicarea efectuării controlului financiar a partidelor politice cu aplicarea sancțiunilor disuasive.
69. **Privind conținutul pct. 125.** Nu este clar de ce se evidențiază în mod special funcționarii Direcției supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale din moment ce aceștia sunt, de asemenea, funcționari ai CEC. Prin urmare, recomandăm excluderea sintagmei "și/sau Direcției supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale".
70. **Privind conținutul pct. 126.** Considerăm că la momentul solicitării și predării actelor în original, acestea deja trebuie să fie semnate de reprezentantul legal al partidului. Prin urmare, recomandăm înlocuirea textului "vor fi" cu textul "sunt". În plus, nu este clar dacă funcționarii CEC vor fi autorizați să verifice actele în original doar la fața locului? În cazul permiterii ridicării actelor în original, recomandăm includerea obligațiunii privind completarea unui act de primire-predare a documentelor în original, contrasemnat de funcționarii CEC și reprezentanții partidului politic.
71. **Privind conținutul pct. 132.**
- nu este clar în baza căror criterii se aprobă lista partidelor politice supuse controlului. În cazul în care criteriile respective sunt prestabilite în metodologia menționată la pct. 117, recomandăm specificarea acestui fapt la prevederea respectivă.
  - În partea care se referă la aprobarea planului anual de control financiar al activității partidelor politice. Ținem să atragem atenția că la aprobarea acestui plan trebuie să țină cont de scrutinele electorale planificate, astfel încât controlul la fața locului să fie admis după caz, în situații excepționale și/sau doar în privința partidelor politice care nu s-au înregistrat în calitate de grup de inițiativă/ concurent electoral. În caz contrar, aceste controale ar putea deveni sau ar putea fi percepute drept o formă de intimidare a partidelor politice/ influențare a opțiunii alegătorilor. Recomandăm completarea normei cu garanții care să excludă orice formă de intimidare din partea organului cu atribuții de control și supraveghere.
72. **Privind conținutul pct. 135.** Suntem de părere că notificarea privind inițierea controlului la un anumit partid politic, componența misiunii de control, durata și locul desfășurării urmează a fi publice. Prin urmare, după primul enunț al prevederii, recomandăm includerea următorului text: „Notificarea se publică și pe pagina Comisiei Electorale Centrale la rubrica Controlul financiar al partidelor politice”. În acest sens, urmează a fi creată rubrica respectivă pe pagina www.cec.md la capitolul "Finanțarea".
73. **Privind conținutul pct. 136.** În ultimul enunț al prevederii, recomandăm înlocuirea textului „persoana responsabilă de gestiunea financiară” cu textul „reprezentanții/reprezentantele partidului politic supus controlului”.
74. **Privind conținutul pct. 153.** Constatăm Legea nr. 294/2007 privind partidele politice nu prevede nici o sancțiune privind „suspendarea virării alocațiilor de la bugetul de stat”, fiind prevăzută doar pierderea dreptului la alocații de la bugetul de stat dacă activitatea acestora a fost limitată în condițiile art. 21. Prin urmare, recomandăm următoarea redacție a lit. a), alin. (1), pct. 153: *a) lipsirea partidul politic de dreptul la alocații de la bugetul de stat în temeiul art. 27, alin. (6), lit. a) și d) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice.*
75. **Privind conținutul pct. 156.** Recomandăm excluderea sintagmei „de regulă”, astfel încât norma să fie clară și previzibilă, iar termenul- limită de depunere a sesizării să fie comun pentru toți subiecții.
76. **Privind conținutul pct. 159.** Prin textul de la acest punct atragem atenția asupra necesității uniformizării noțiunilor utilizate în Regulament ca „suspendarea dreptului la finanțare din bugetul de

stat” (pct. 77, de exemplu) și „lipsirea partidului politic de dreptul la alocații de la bugetul de stat pentru o perioadă de ...” (pct. 159 și 163). În condițiile în care Legea privind partidele politice la art. 31¹ utilizează expresia „lipsirea...” recomandăm ca și în Regulament să fie utilizată această abordare.

77. **Privind conținutul pct. 163.** Recomandăm înlocuirea textului ”la finanțarea publică directă” cu textul ”acestea”. Menționăm că până la punctul menționat, noțiunea de ”finanțare publică directă” nu a fost utilizată în textul proiectului de regulament. Prin urmare, recomandăm excluderea noțiunii din textul proiectului regulamentului.

78. **Privind conținutul pct. 168.** Redacțional, propunem revederea denumirea ministerului de resort. Astfel, recomandăm excluderea cuvintelor „și Infrastructurii”.

79. **Privind conținutul Anexelor:**

Anexele cu modificările propuse

Anexa nr. 1.1

Registrul generalizator al cotizațiilor de membru/membră de partid în perioada _____

Nr. d/o	Numele, prenumele membrului/membrei	Numărul de identificare de stat (IDNP)	Ziua, luna și anul nașterii	Domiciliul/reședința	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/genul de activitate)	Sursa de venit	Data	Suma (lei)	
									În numerar	Prin transfer

Anexa nr. 2

Registrul donațiilor de la persoane fizice cu venituri din țară

Nr. d/o	Numele, prenume donatorului/donatoarei	Numărul de identificare de stat (IDNP)	Ziua, luna și anul nașterii	Domiciliul/reședința	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/genul de activitate)	Sursele de venit	Data	Suma (lei)			
									Persoane fizice, membri/membre de partid		Alte persoane fizice	
									În numerar	Prin transfer	În numerar	Prin transfer

Anexa nr. 2.1.

Registrul donațiilor de la persoane fizice cu venituri din străinătate

Nr. d/o	Numele, prenume donatorului / donatoarei	Numărul de identificare de stat (IDNP)	Ziua, luna și anul nașterii	Domiciliul/reședința	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/genul de activitate)	Sursele de venit	Data	Suma (lei)			
									Persoane fizice, membri/membre de partid		Alte persoane fizice	
									În numerar	Prin transfer	În numerar	Prin transfer

Anexa nr. 5

Registrul donațiilor sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială, achitarea unor bunuri sau servicii utilizate de partid

Nr. d/o	Denumirea donației	Data	Număr/cantitate	Valoarea declarată de donator, preț per unitate (lei)	Valoarea evaluată de partid (la prețul piață) per unitate (lei)	Valoarea totală (lei)	Nr. și data contractului de donație/actul de recepționare	Numele, prenumele donatorului	Locul de muncă	Funcția deținută (ocupația/genul de activitate)	Calitatea de membru de partid (DA sau NU)	Numărul de identificare de stat (IDNP/IDNO)
---------	--------------------	------	-----------------	---	---	-----------------------	---	-------------------------------	----------------	---	---	---

În opinia Promo-LEX, în tabelul generalizator de la raport (în proiect – II Compartiment, imediat sub rubrica "Sedii luate în locațiune"), pentru a include donațiile non-financiare ale partidelor politice la venituri totale, urmează a fi efectuate modificările indicate în tabel la Capitolul I.

De asemenea, considerăm că unele destinații de cheltuieli urmează a fi redenumite, în scopul evitării confuziei acestora cu alte tipuri de cheltuieli sau interpretării diferite a acestora de către partidele politice (a se vedea în tabelul de mai jos redacția propusă).

Nr. d/o	Denumirea indicatorilor
1	2
I	Veniturile totale ale partidului în perioada de gestiune (I.I + I.II)
I.I	Venituri totale în bani în perioada de gestiune (1 + 2 + 3 + 4), inclusiv:
1	Alocații de la bugetul de stat
2	Cotizații de membru/membră de partid
3	Donații, în bani, total:
	din partea membrilor/membrelor de partid
	din partea altor persoane fizice cu venituri din țară
	din partea altor persoane fizice cu venituri din afara țării
	din partea altor persoane cu statut special, în sensul Legii nr.133/2016
	din partea persoanelor juridice
4	Venituri obținute de către partid în urma activităților economice desfășurate, total:
	din activitatea editorială
	din activitatea legată nemijlocit de administrarea proprietății sale
	din alte activități economice ce rezultă direct din statut
	alte venituri
I.II	Venituri din donații sub alte forme, total:
	sub formă de proprietăți
	bunuri
	servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială
	achitarea unor bunuri sau servicii utilizate de partid
II.	Cheltuieli totale ale partidului politic în perioada de gestiune (I.II + II.I)
II.I	Plăți financiare pentru următoarele destinații, total (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12+13+14+15+16+17+18+19+20+21+22), inclusiv:
1	Cheltuieli pentru locațiunea, întreținerea și funcționarea sediilor
2	Cheltuieli pentru retribuirea muncii (cheltuieli de personal)
3	Cheltuieli pentru recompensele voluntarilor/agitatorilor
4	Cheltuieli pentru consultanță politică
5	Cheltuieli pentru sondaje de opinie naționale și locale
6	Cheltuieli pentru materiale promoționale
7	Cheltuieli pentru producția și difuzarea publicității politice
8	Cheltuieli pentru organizarea activităților/evenimentelor de promovare politică
9	Cheltuieli pentru organizarea evenimentelor de partid, pentru membrii de partid, pe teritoriul țării
10	Cheltuieli pentru plata cotizațiilor către organizațiile politice internaționale la care este afiliat partidul politic
11	Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate
12	Cheltuieli pentru telecomunicații, dezvoltarea aplicațiilor și a paginilor web necesare activității partidului politic
13	Investiții în bunuri mobile și imobile necesare activității partidului
14	Cheltuieli de protocol, birotică și comision bancar
15	Cheltuieli de deplasare în țară
16	Cheltuieli de deplasare în străinătate
17	Cheltuieli pentru executarea actelor judecătorești și/sau a altor acte ale instituțiilor statului
18	Cheltuieli pentru consultanță juridică, achitarea onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților
19	Cheltuieli pentru programe pentru tineret și femei, total
	pentru tineret
	pentru femei
20	Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu)
21	Alte cheltuieli, total:
22	Cheltuieli în campania electorală
II.II.	Soldul mijloacelor bănești la sfârșitul perioadei de gestiune (I.I - II.I)

În proiectul Anexei nr. 8, rubrica "Sursele de finanțare" este atribuită la Compartimentul II. Prin urmare, constatăm că Compartimentul II este atribuit de două ori la două compartimente diferite: la tabelul generalizator de la raport (tabelul de mai sus), cât și la registrele detaliate cu toți cotizanții și donatorii partidului politic. Prin urmare, recomandăm atribuirea următoarei denumiri pentru rubrica menționată: "Compartimentul III. Sursele de finanțare", iar la următorul compartiment - "Compartimentul IV. Plăți" (în versiunea actuală a proiectului - este "Compartimentul III. Plăți").

La "Compartimentul III. Sursele de finanțare", toate registrele completate urmează a fi ajustate în funcție de recomandările formulate la Anexele 1.1, 2, 2.1, 5.

Cu referire la Compartimentul "Plăți", recomandăm ajustarea acestuia în funcție de recomandările propuse la tabelul generalizator, conform tabelului de mai jos:

Nr. or.	Plăți pentru următoarele destinații
1	Cheltuieli pentru locațiunea, întreținerea și funcționarea sediilor, total
	serviciile de locațiune a sediilor
	serviciile de alimentare cu energie electrică
	serviciile de alimentare cu gaze naturale
	serviciile de alimentare cu energie termică
	serviciile de alimentare cu apă și canalizare
	serviciile de pază
	sistemul de semnalizare
	alte servicii aferente întreținerii
2	Cheltuieli pentru retribuirea muncii (cheltuieli de personal), total
	plățile retribuițiilor pentru munca/ servicii efectiv prestate
	premii și sporurilor la salarii
	ajutoarelor materiale
	compensațiilor și adaosurilor la salarii
	indemnizațiilor pentru concediile de odihnă anuale și suplimentare plătite
	contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii
	primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de angajator
	alte plăți
3	Cheltuieli pentru recompensele voluntarilor/agitatorilor, total
	acordarea serviciilor de instruire în domeniul politic
	activități de promovare a partidului politic (distribuirea afișelor, flayere, calendare, invitații)
4	Cheltuieli pentru consultanță politică, total
	consultanță politică (elaborarea strategiilor electorale etc.)
5	Cheltuieli pentru sondaje de opinie naționale și locale, total
	servicii de sondare a opiniei publice
6	Cheltuieli pentru și materiale promoționale, total
	cheltuielile legate de conceptualizarea publicității (lucrări preparatorii, de machetare, design, filmare, sonorizare, traducere, dublare, subtitrare ș.a., precum și lucrări de producere a publicității)
	confecționarea publicității poligrafice (ziare de partid, afișe, postere, fluturași, calendare)
7	Cheltuieli pentru producția și difuzarea publicității politice, total
	spațiu publicitar
	dispozitive de publicitate fixă sau mobilă
	publicitate în presa scrisă (cheltuielile legate de plasarea publicității pe paginile ziarelor, revistelor)
	publicitate radio (plasarea publicității la radiodifuzorii publici și privați, deținători de licențe de emisie radio)
	publicitate TV (plasarea publicității la radiodifuzorii publici și privați, deținători de licențe de emisie TV)
	publicitatea în rețelele de socializare (facebook, instagram, twitter, tik-tok etc.)
	publicitate în alte surse internet (plasarea publicității pe paginile web ale agenților economici, instituțiilor, organizațiilor)
8	Cheltuieli pentru organizarea activităților/evenimentelor de promovare politică
	organizare întâlniri cu cetățenii (locațiune sedii, materiale imprimate etc.)
	organizare demonstrații/mitinguri
	plata onorariilor (artiști, muzicieni, scenografi, regizori, moderatori etc.)
	orice altă activitate desfășurată cu conținut politic în condițiile legii
9	Cheltuieli pentru organizarea evenimentelor de partid, pentru membrii de partid, pe teritoriul țării
	cheltuielile aferente organizării evenimentelor de partid
	cheltuielile de organizare și desfășurare a seminarelor și a cursurilor de instruire (locațiune a sălilor, tiparul materialelor informative utilizate în cadrul desfășurării seminarelor și instruirilor)
	cheltuieli pentru băuturi, cafea, apă minerală, gustări în timpul pauzelor, mărfuri de birotică, servicii editoriale și de multiplicare, editarea (achiziționarea) diplomelor
	alte cheltuieli relevante

10	Cheltuieli pentru plata cotizațiilor către organizațiile politice internaționale la care este afiliat partidul politic, total
	taxele de aderare
	cotizațiile de membru
	contribuții prevăzute de acordurile încheiate de partid cu organismele internaționale
11	Cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate, total
	transport
	cazare
	masă, dineuri, recepții oficiale
	diurne
12	Cheltuieli pentru telecomunicații, dezvoltarea aplicațiilor și a paginilor web necesare activității partidului politic
	cheltuielile pentru serviciile de abonat și convorbiri telefonice (rețea fixă și mobilă)
	plata pentru toate tipurile de expedieri poștale și curierat
	taxa de abonat pentru radio și antenele de recepție pentru televiziune
	cheltuielile pentru plata serviciilor de informatică, inclusiv de acces la rețeaua internet
13	Investiții în bunuri mobile și imobile, necesare activității partidului politic, total
	investiții curente în bunurile aflate în proprietatea partidului
14	Cheltuieli de protocol, birotică și comision bancar, total
	achiziționarea obiectelor de cancelarie, rechizitelor de birou
	plățile comisioanelor bancare
15	Cheltuieli de deplasare în țară
	combustibil
	transport
	întreținerea mijloacelor de transport
16	Cheltuieli de deplasare în străinătate, total
	plățile aferente deplasărilor de serviciu peste hotare
17	Cheltuieli pentru executarea actelor judecătorești și/sau a altor acte ale instituțiilor statului, total
	acte de decizii de judecată
	amenzi pentru decizii judecătorești administrative
	amenzi pentru decizii judecătorești contravenționale
	alte acte ale instituțiilor statului
18	Cheltuieli pentru consultanța juridică, achitarea onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților, total
	consultanță juridică
	servicii de avocatură
	servicii notariale
19	Cheltuieli pentru programe pentru tineret și femei, total
	pentru tineret
	pentru femei
20	Cheltuieli de audit (extern/obligatoriu), total
	plățile efectuate companiilor de audit pentru serviciile prestate
21	Alte cheltuieli (care nu pot fi atribuite punctelor 1-20 și care vor fi distinct reflectate pe tipuri. Suma totală la acest capitol nu poate fi mai mare de 30% din totalul cheltuielilor raportate pe perioada de gestiune), total
22	Cheltuieli în campania electorală (vor fi reflectate sursele financiare transferate pentru perioada campaniei electorale din contul special destinat alocațiilor de la bugetul de stat și din contul curent al partidului în contul cu destinația „Fond electoral”), total
	din surse private
	din alocații de la bugetul de stat

Cu respect,

Nicolae Panfil

Director de Program

Asociația Promo-LEX